Transcripción de documentos del Archivo Secreto Vaticano referentes al arzobispo de Palermo *Fr. Juan Lozano,* OSA (1610-1679)

Por

Fernando J. de Lasala, SJ

Juan Lozano Lozano (1610-1679) fue arzobispo de Palermo desde 1668 a 1677. Transcribimos aquí cuatro documentos sobre su vida: su titulo de Maestro concedido por el pontífice Inocencio X; su examen para ser promovido a la diócesis de Tropea (Napoles); su Informe sobre el estado de la diócesis en 1652; y, por último, una manda testamentaria sobre misas a decir por su persona antes y después de su muerte.

Juan Lozano Lozano (1610-1679) was archbishop of Palermo from 1668 to 1677. We quote here four documents about his life: his Master title granted by the Pope Innocent X, his examination for promotion to the Diocese of Tropea (Naples), his report on the state of the diocese in 1652, and, finally, a probate orders on to say masses for his person before and after his death.

Juan Lozano y Lozano nació en Jumilla (Murcia) en 1610. Ingresó en la Provincia Bética de la Orden de San Agustín. Fue obispo de Tropea en el reino de Nápoles (1646-1656) y de Mazzara del Vallo (Sicilia) (1656-1668), desde donde fue promovido a la archidiócesis de Palermo (1668-1677), terminando de nuevo en España como prelado de Plasencia (1677-1679)[1].

---

1 Cfr. García Mateo, Rogelio, *Un jumillano arzobispo de Palermo, Juan Lozano, O.S.A. (1610-1679),* en *Carthaginensia* 22 (2006) 87-101.

Debido a que de este importante arzobispo, que tuvo que actuar en lugar del Virrey de Sicilia en la contienda internacional de Francia contra España en la guerra de Messina[2], no hemos encontrado ninguna fuente documental publicada sobre su vida, creemos conveniente transcribir y publicar estos documentos hallados en el Archivo Secreto Vaticano.

I

IHOANNES BAPTISTA PAMPHILI, PAPA INNOCENZO X, crea Maestro Supernumerario de la Provincia Bética del Orden de los Ermitaños de San Agustín a Juan Lozano[3]

1645, San Pedro in Vaticano, enero 26

DILECTO FILIO IOANNI LOZANO ORDINIS FRATRUM EREMITARUM SANCTI AUGUSTINI PROVINCIAE BAETHICAE PROFESSORI INNOCENTIUS Dilectorum Religionis zelus et merita supra quibus apud nos fide digno commendationis testimonia nos inducunt liberalis. Cum itaque sicut nobis nuper exposuit fe[…], tu qui vel asseris habitum pro fratres Ordinis Eremitarum Sancti Augustini Provinciae Baethicae gestari solitum suscipiti et professionem pro eosdem omitti consuetam expresse emisisti regulares propter pro undicim annos continuos in dicto Ordine Philosophiam et Theologiam logisti, nec non octo artibus maioribus profuisti, ac Praedicatione urbi Dei officium cum animarum enisti fidelium profectu, tuique Ordinis honore obeuisti et ad magisterii in Sacra Theologia gradum in approbata Studii generalis Universitate Oppidi Gandiae promotus fuisti, in Magistrum supranumerarium dicti Ordinis Provinciae praefatae pro nos deputari summopere desideres. Idcirco, Nos te promissorum mentorum tuorum intuitu specialibusque volentes et a quibus suscipientes supplicationibus tuo nomine et inclinat Igitur Magistrum supranumerarium dictae Provinciae Baethicae tui Ordinis huiusmodi, sine tamen preiudicio aliorum magistrorum de numero, et dummodo

---

[2] Ribot, L. A., *La monarquía de España y la guerra de Messina (1674-1678),* Madrid 2002, 585-603.

[3] ASV, Sec. Brev., 994 (1645): Innoc. X. Februar., ff. 235r-236r. Es una copia de una minuta de un Breve Pontificio, y dudamos si la firma «*Placet J*[ohannes]» sea auténtica, o bien sea imitada. Nos llama la atención que al fondo del verso esté la firma del Secretario de Breves de Inocencio X, *M. A. Maratius.*

previo rigoroso examine ad loci idoneus reperiaris apud aue[…] tenore praesentium facimus et deputamus *[Folio 236]* tibique locum primo vacaturum ex profixo numero magistrorum dictae Provinciae ex nunc concedemus et assignamus, utique et donec locum primo vacaturum quod assequaris, tanquam magistrum supra numerarius omnibus et singulis privilegiis, exemptionibus, immnitatibus prorrogaticios fautoribus gratiis et indultis quobus magistri dicto numero eiusdem Provinciae utuntur, fruuntur et gaudent, at uti frui et gauderi possunt et poterunt quomodolibet in futurum, pari modo uti, frui et gaudere libere et licite possit et valeas, auctoritate et honore praefati concedimus et indulgimus, teque desuper ac quo [….]quuius auctoritate serenter et attentari decernimus. Non obstantibus Constitutionibus et omnibus apostolici et [….] supra certo magistrorum dictae Provinciae numero editis nec non Ordinis et Provinciae huiusmodi etiamque consuetudinibus privilegiisque innovatis quibus omnibus et singulis et derogamus caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Sancti Petri 26 Ianuarii 1645 anno octavo

Creatio in Magistrum supranumerarium dictae Provinciae, dummodo praevio rigoroso examine ad hoc idonea reperiatur.

Placet J[4]

M. A. Maratius[5]

[f. 236]

Beatissime Pater

Fra Giovanni Lozano, dell'Ordine di Santo Augustino della Provincia Betica, ha letto continuamente nella sua religione undeci anni filosofia et teologia, et è stato Presidente di otto atti maggiori, et esercitatosi nell'officio di predicatore con profitto de fedeli et credito della sua religione. È graduato di dottore per l'Università di Gandía, di approvati costumi et buon procedere, di che ne è informato il suo Provinciale:

Supplica la Santità Vestra honorarlo del grado di maestro sopranumerario della sua religione in detta Provincia, e lo riceverà tamquam gratis da Vostra Santità quem…

---

4 El Papa Inocencio X firmó el "placet" añadiendo luego la inicial de su nombre de bautismo, es decir, la "J" de Johannes.

5 Al margen izquierdo: … Cardinalis Palottus / Ioanni Lozano [Ordin]is Eremitarum [Augustinia]ni Provinciae [Baet]hicae.

II

EXAMEN A DON JUAN LOZANO PARA SER PROMOVIDO AL OBISPADO DE TROPEA[6]

Roma, 1646, noviembre 27

Coram Eminentissimo et Reverendissimo Dominum Cardinalem della Quercia

Die 27 novembris 1646

Pro Admodum Reverendo Patre Fratre Ioanne Lozano, ordinis Sancti Augustiniani, promovendi ad Ecclesiam Cathedralem Tropae.

Examinator fuit Illustrissimus et Reverendissimus Doctor Dominus *Martinus de Roda, filius quondam Domini Hieronymi de Roda de Murcia,* Dioecesis Cartaginensis, aetatis annorum 23, qui medio iuramento praestato iuravit in manibus eius dixit, et deposuit postea infra etc.

Ad primum. Cognosco il Dottore Fratrem Giovanni Lozani, dell'ordine di Santo Agostino, pro nomine che è il spatio di le tre anni in circa e giusta, e pratica, lo spazio d'un anno e più, del quale non sono parente in grado alcuno, non troppo familiari, non emolo nemmeno odioso.

Ad secundum. Io so che è nato in *Comiglia,* dioecesi di Cartagine, e questo lo so perché sono stato in detto luogo et ho conversato con li suoi parenti con quali ho discorso più, e più volte del detto Reverendo Fra Giovanni.

Ad tertium. Io so che è nato di legitimo matrimonio e di catholici e nobili parenti perché mentre io sono stato nel detto luogo di *Comiglia* ho inteso dire publicamente che è stato, et è nato di legitimo matrimonio *[f. 43v]* e nobili e catholici parenti come ho detto et l'ho annointeso dire publicamente da più e diverse persone.

Ad quartum. È d'età d'anni 50 incirca. Dal suo aspetto si cognosce facelmente.

Ad quintum. È sacerdote di molti anni et io l'ho visto celebrar Messa qui in Roma che è lo spazio d'un anno.

---

6 ASV, *Dataría Apostólica. Processus Datariae,* vol. 25, ff. 43-51.

En presencia del Card. Della Quercia, el 27 nov. 1646, fueron interrogados, al menos, dos testigos: Mons. Martín de Roda, hijo de Jerónimo de Roda (ya fallecido), murciano; y Nicolás Román de Loyola, clérigo de la diócesis de Murcia. N.B.: ese mismo día y delante del mismo Cardenal, Don Juan Lozano hizo la profesión de fe católica (que tenemos reproducida en carta impresa), «praesentibus Reverendo Domino Martino de Roda … et admodum Reverendissimo Nicolao Romanus de Loiola…».

Ad sextum. Io ho inteso dire publicamente da più e diverse persone che è pratico nelle fonzioni eucaristiche; so bene che è frequente administratore dei Santi Sacramenti perché l'ho pratica et è cosa publicamente notoria a tutti le buone qualità di detto Reverendo.

Ad septimum. È sempre vissuto catholicamente, è saldo e costante nella fede Catholica, lo so ut supra.

Ad octavum. È di vita innocente di buoni costumi; bona conversazione e fama, lo so ut supra.

Ad nonum. È persona grave e prudente e nelli negotii molto accorto e digilente, lo so ut supra.

Ad decimum. Io ho inteso dire publicamente da più e diverse persone che è maestro nella Sacra Theologia et ha tenuto cathedra nella Città Gandía nel Regno di Valencia, et in esso vi è quella doctrina quale *[f. 44r]* quale si ricerca in un Vescovo, et è atto a poter insegnar altri, e questo lo sò essere cosa publicamente notoria e manifesta, et anco in quel tempo lo ha praticato poco, l'ho cognosciuto tale.

Ad undecimum. È stato Priore nella sua Religione in diversi monasterii[7], et in quel carico si è portato con buon esempio, doctrina, prudenza et integrità, e lo so e la può dire la voce e la fama.

Ad duodecimum. Non ha dato mai scandalo a persona alcuna circa la fede e costumi e doctrina, et non ha alcun impedimento d'animo né di corpo che possa ostargli ad esser promosso ad una Chiesa Cathedrale. Lo so e le cause sarebbero haverlo praticato come ho detto di sopra.

Ad decimum tertium. Io lo giudico idoneo a ben reggere una Chiesa Cathedrale e particolarmente quella di Tropeia, alla quale deve esser promosso, e stimo la sua promozione utile e profiqua e l'ha a quelli popoli, e questo io argomento dalle cose da me dette di sopra

[f. 44v]

Examinatus fuit ubi supra et in quibus supra Teste Reverendus Nicolaus Romanus de Loiola, clericus Murciae Dioecesis Cartaginensis, aetatis annorum 27, testimoniavit media iuramento per tactis et iuravit in manibus eius, dixit et dposuit prout infra:

Ad primum. Resp. Sono sette anni incirca che cognosco il Padre Fra' Giovanni Lozano, e lo cominciai a cognoscere in Comiglia, loco dove è nato detto Padre, del quale non sono parente in grado alcuno, non troppo familiare, non emolo, nemmeno odioso.

---

7 Vienen unas líneas tachadas, cuyo escrito tachado no es de relevancia.

Ad secundum. Detto Padre è nato in detto luogo di Comiglia, dioecesis Cartaginensis, et io lo so perché sono stato in quel luogo più volte, et havutone particolarmente informazione del detto Padre.

Ad tertium. Io so che è nato da legitimo matrimonio e di catholici e nobili parenti, e lo so per le cause da me dette di[…] et è publica voce e fama.

Ad quartum. È in età di 45 in 50. anni incirca; esto lo so per la pratica che ho havuto dal medessimo Padre et molto bene si cognosce al suo aspetto.

[f. 45r] Ad quintum. Resp. So che è Sacerdote di molti anni, et io lo ho visto celebrare messa, che è il spazio di sette anni in circa.

Ad sextum. Resp. È pratico nelle funzioni ecclesiastiche et amministrazione frequente delli Santi Sacramenti, e io lo so per haver conversato et practicavo seco per il tempo che ho detto di sopra.

Ad septimum. Resp. È sempre vissuto catholicamente et saldo et constante nella fede caholica. Lo so ut supra.

Ad octavum. Resp. Et è dotato d'innocenzia di vita d'ottimi costumi, buona conversazione et fama. Lo so ut supra.

Ad novenum. Resp. È persona grave e prudente et molto esperto et pratico nelli negozii. Lo so ut supra.

Ad decimum. Resp. È stato priore in diversi monasterii della sua religione augustiniana, in quelli incarichi si è portato con molta […]

III

RELAZIONE SULLO STATO DELLA DIOCESI DI TROPEA FATTA DA MONS. JUAN LOZANO, OBISPO DE TROPEA[8]

1652, Roma, abril 13

[f. 204r] BEATISSIME PATER

Limina Sanctorum Apostolorum visitaturus iuxta praeceptum Sixti V, felicis recordationis, nullo detentus impedimento ad pedes Sanctitati Vestrae accedo, quibus prostratus per me ipsum statum Ecclesiae Tropiensis breviter, licet complete, expono propinquo triennio.

Tropea. Civitas est ulterioris Calabriae sub immediata protectione Serenissimi Regis Cattolici estque maritima supra altus constructa scopulos, ita ut

[8] ASV, *S. Congr. Concilii. Relationes. 820 A: Tropien.,* ff. 204-205, 5v-6v.

Mari superemineat, pars vero eius, quae mediterranea est altis Muris circundatur; quapropter ex utraque parte si tuta conspicitur ut etiam repentinos aggressus non formidet. Habet Animas 2294. Tota vero Dioeceis 17.546. Cuius Cathedralis sub invocatione Beatissimae Virginis Assumptae et suffraganea Metropoli Rheginensi confertur ad presentissimae Regiae Maiestatis, eiusque fructus ad summam 3000. ducatorum Regni ascendunt, licet onusta pensione ducatorum 200. reperiatur ultra alia scuta 500, quae ab Episcopo quotannis erogantur pro servitio Ecclesiae.

In ipsa Ecclesia sex sunt dignitates, nempe Decani, quae prima est post Pontificalem, Arcidiaconi, Cantoris, Thesaurarii, ac Archipresbiteri et Penitentiarii; sunt omnes praebendae excepta Dignitatis Thesaurarii, quae tantum quotidianarum distributionum est particeps aequa portione cum canonicis, distributiones vero ducatorum quindecim summam non excedunt.

Habet etiam Cahedralis canonicatus decem et octo, ex quibus novem habent suas praebendas, qui excepta una valoris ducatorum 150. non excedunt summam ducatorum centum. Reliqui vero novem Canonici praebendis carentes, quotidianas tantum distributione participant.

Praeterea inserviunt dictae Ecclesiae per hebdomadam prout Canonici, alii Sacerdotes Civitatis ad numerum triginta, qui etiam participant ex quotidianis distributionibus ad medietatem portionis Canonici. Habet etiam Clericos ad numerum duodecim, qui in choro inserviunt per hebdomada per turnum; Missis vero inserviunt similiter alii clerici ad numerum sexaginta per turnum singulis diebus, atque ita servitium Ecclesiae debite prestant et divina honorifice celebrantur.

Quotidie in illa decantatur Missa Conventualis, quae nunquam intermictitur, licet eadem die aliquod occurrat anniversario, vel ob aliam causam plures sint missae decantandae.

Adest Altare privilegiatum, in quo singulis diebus fit Sacrum; in quadragesima vero quotidie missa pro defunctis cantatur a Canonicis, aliisque Ecclesiae Presbiteris, Dominicis diebus exceptis

[f. 204v]

In ipso episcopali templo in ala dextra extat Cappella Sanctissimi Sacramenti competenter ornata, in qua est erecta Confraternitas laicorum, licet in ecclesiis particularibus Civitatis adsint aliae quinque Confraternitates laicorum.

Ecclesia habet ceremoniarum Magistrum.

Cura animarum Civitatis a quatuor Parochis exercetur, a quibus in propriis Ecclesiis Sacramenta administrantur omnia, excepto Eucharistiae, quod a cattedrali territorio defertur ad infirmos.

Verumquia confusim olim, et indistinte cura in hiburbiis exercebatur, Praedecesor Hyeronimus de Rusticis salubriter Archipresbiteralem Dignita-

tem erexit, cui exercitium de curae hiburbiorum imposuit, alios tamen canonicos ab onere non eximendo.

Extat Seminarium duodecim puerorum pauperum cun Rectore, Procuratore, ac Magistro Cantus, sed ad ediscendam grammaticam accedunt ad Collegium Societatis Iesu; non enim suppetunt redditus ex bonis stabilibus quae possidet cum taxa duorum pro centinario, quae solvitur super redditibus omnium beneficiorum pro aliis magistris grammaticae et aliarum sententiarum, quod Seminarium inveni valde gravatum ere alieno, ita ut praesens numerus duodecim Alumnorum ob redditus defectum manuteneri nequiverit; nunc vero facta diligenti exactione omnium centorum, qui a multo tempore non redebantur, ab oneribus liber evasit, et omnes duodecim pueri per ipsum educantur.

Monasteria virorum religiosorum numerantur novem, nempe fratrum ordinis Praedicatorum, Santi Francisci, Conventualium, Capuccinorum, Heremitarum Sancti Augustini et eiusdem discalciatorum, Carmelitanorum, Sancti Francisci de Paula et strictioris observantie duo. Et praeterea Collegium Societatis Iesu, in quo bis in hebdomada habetur lectio casuum conscientiae, in qua conveniunt omnes Parochi Civitatis, Sacerdotes et Clerici humanis literis bene instructi.

Habet duo Monasteria, unum sub invocatione Sanctae Clarae, ordinis Divi Francisci, quae propriis eorum redditibus aluntur; alterum sub invocatione Sanctae Dominicae, eiusdem ordinis Sancti Francisci erectum a predecessore Thoma Calvo cum dote ducatorum 2000; ut ex eorum fructibus quatuor mulieres virgines et honeste Deo nuptui traderentur; quae Monasteria in maxima aegestare reperi, et precipue illud Sanctae Dominicae erectum sine dote sufficienti, ut bene novit Sacra Congregatio super Episcopis, siquidem a suis creditoribus census non reddebantur multis ab hinc annis, quare cogebantur moniales propria capitalia vendere contra formam eius sicque eorundem monasteriorum exactione multo tempore vacare oportuit; multas quoque reperi novitias quae sub pretextu monialium educabantur in monasteriis praedictis cum deposito fictitio; quas omnes, vel professare vel a monasteriis egredi mandari, ac vera, et realia deposita effici [f. 205r] effici curavi, ut etiam bene novit eadem Sacra Congregatio. Admodum item et regimen vivendi reformandum non parum laboris impendi, sicut et nonnulla superfluas, ac inutiles expensas dirimere, ac introitus omnes, qui ab exactione percipembantur ad manus ordinariorum Procuratorum divenire feci, qui de omnibus necessariis eadem Monasteria providere curent cum debitis instructionibus.

In Civitate extat similiter Mons Pietatis, cuius erarium ascendit ad summam ducati 5000, et Hospitale, quod est divisum ab illo, in quibus opera pietatis exercentur, nam ad secundum egrotantes confluent et peregrine, qui

illius propriis redditibus ad summam ducatorum 200 ascendentibus aluntur; administrantur per Procuratores Ecclesiasticos, qui eliguntur ab ordinario, cui in fine anni computa reddunt.

Dioecesis bipartita est, una pars eius sub uberiori Calabriae plaga, altera sub citeririori sita conspicitur.

Prima habet 24. Pagos, quorum quisque Ecclesiam propriam obtinet cum Animarum Rectore fere omnes habent redditus sufficientes, exceptis pagis Brinadi, Alaphiti, Ceramiti, Barbalaconi et Sancti Nicolai, qui ob fructum tenuitatem per multum temporis spatium Rectoribus caruerunt, cum non fuissent, qui bullas a Sede Apostolica procurarent; quare ne animae inhabitantium ibi detrimentum patiantur, in iis Vicarii deputati sunt iuxta Concilium per multum temporis spatium; et solum Ecclesia Casalis Ceramiti caret Rectore. Ad istos Pagos micto libentes Patres Iesuitas ut illorum inscitia aliquantulum prugetur et barbaries populorum ad aliquod moderamen regigatur.

Secunda pars distat a Civitate per 60. milliaria sunt in illa praeter Pagos oppia decem, scilicet Amantheae, Santi Petri, Ayelli, Fluminis Frigidi, Longobardi, Bellimontis, Petramalae, Sanuti, Moceriae et Castilionis maritimi, quae praeter Amanthea, omnia sunt sub dictione Baronali.

Amantea: Habet quinque parochias cum propriis parochianis per familias distintis, videlicet Sancti Petri, Sanctae Celiae, Sancti Basii, Sanctae Mariae vulgo dictae La Pinta, et Sanctae Mariae della Campana, quarum maior erat quae retinet invocatione Sancti Petri, in qua aderat Confraternitas Sanctissimi Sacramenti, quae regebatur per laicos Procuratores, sicut omnes alii, licet infine administrationis ordinario computa quolibet anno reddant; quod similiter observant omnes aliae confraternitates, tum praedictorum laicorum, tum etiam totius Diocesis, et in omnibus Ecclesiis supradictis Sacramenta ab earum propriis Parochis administrabantur praeter Eucharistiae, quod a Parrocchiali Ecclesia Sancti Petri tantum deferebatur, sed ad praesens Sacramentum Eucharistiae defertur a Parrocchiali Ecclesia Sanctae Mariae vulgo La Pinta, ubi traslatum fuit et caetera Sacramenta administrantur in Ecclesia Parrocchiali Sanctae Mariae della Campana, cum supradicta Ecclesia Sancti Petri fuit traslata ad dictam Ecclesiam partem Sanctae Mariae della Campana occasione *[f. 5v]* incussus de anno 1638, quo tempore non solum praedicta Ecclesia Sancti Petri collapsa fuit, sed etiam quasi omnes Domus illius Parrochiae corruerunt. Adsunt etiam tres aliae Confraternitates laicorum cum quinque Monasteriis virorum, scilicet Sancti Francisci de observantia, Conventualium, Capuccinorum, Carmelitarum, Sancti Francisci de Paula et duobus hospitiis, unum Fratrum Heremitarum Sancti Augustini, alterum Fratrum ordinis Praedicatorum et novissime reversi sunt Patres Iesuitae qui scolas inferiores ad publicam utilitatem solebant habere aperta set cum lecitone ca-

suum conscientiae. Habet etiam Monasteria monialium Sanctae Clarae fundatum a Predecessore Thomas Calvus cum dote annuorum ducatorum 300 pro capitale ducatorum 3000, de quorum fructibus et introitibus in eorum monasterio vivere debeant sempre in futurum decem moniales pauperes honestae et virgines cum conditione quod decedente aliqua ex dictis monialibus Episcopus Tropiensis eligat aliam in sui locum eiusdem qualitatis et conditionis.

In oppido *Sancti Petri* extat Ecclesia Parrochialis sub titulo eiusdem Sancti in qua est Confraternitas Sanctissimi Sacramenti.

Flumen Frigidum: Habebat quinque ecclesias parrochiales, quas Praedessor Thomas Calvus et alii Praedecessores transtulerunt in ecclesiam Parrochialem sub titulo Sancti Michaelis Arcangeli noviter ampliatam ubi omnia Sacramenta administrantur. Ad praesens sunt tres solum Parochi, dum per Praedecessorum meum Benedictum Mandina fuerunt unitae et incorporatae duae ex praedictis Parochiis Dignitati Archipresbiterali eiusdem Ecclesiae Sancti Michaelis Arcangel Matrici ob tenuitatem redditum illarum; in unius oppido extat Conventus Sancti Francisci de observantia et Sancti Francisci de Paula. Habet tres Confraternitates videlicet Sanctissimi Rosario, Sanctissimi Sacramenti, et Conceptionis praeter Montem Pietatis erectum a praedecessor Thoma Calvo et Monasterium monialium cum dote annuorum ducatorum 400, ut ex eis duodecim mulieres virgines et honestae Deo nuptui traderentur cum eisdem conditionibus ut supra in Monasterio monialium Amantheae.

Habet et Pagum dictum La Falconara cum sua ecclesia parrocchiali et rectore proprio ubi est erecta similiter confraternitas Sanctissimi Sacramenti.

In oppido *Longobardi* adest ecclesia parrochialis sub titulo Sanctae Dominicae, in qua est sodalitas confratrum Sanctissimi Sacramenti, et in eo est insuper Conventus Sancti Francisci de Paula.

Bellimontis oppidum et suam parrochialem obtinet sub invocatione Sanctae Mariae, in qua est sodalitas Sanctissimi Sacramenti. Extat in eo Mons Pietatis erectus a quondam Carolo Ranascherio utili Domino eiusdem oppiai; habet monasterium duo virorum scilicet Capuccinorum et Carmelitarum.

[f. 6r] Ayellum duas habet parrochias, ecclesia vero matrix, quae est sub invocatione Beatae Mariae reggitur per tres rectores portionario, qui ecclesiae per turnum inserviunt et per alium rectorem ecclesiae parrochialis Santi Nicolai, quae fuit traslata in dicata ecclesia matrici, ubi administrat Sacramenta, suis parochianis; cura vero animarum omnibus supradictis portionariis est communis. In ea extat confraternitas Sanctissimi Sacramenti. Altera parrochialis est sub titulo Sancti Iuliani, cuius cura similiter per duos portionarios rectores per turnum exercetur. Huiusmodi oppidum habet monasterium monialium sub invocatione Sanctae Annae, regulae Sanctae Clarae, fundatum a

Praedecessore Thoma Calvo cum dote ducatorum 3000, quorum auxilio aluntur decem moniales quae ab ordinario ex pauperibus et honestes families dicti oppidi eliguntur et gratis recipiuntur. Habet Conventum Fratrum Sancti Francisci de observantia cum tribus Pagis nuncupatis Lachicello, Terrati et Serricella, qui et ipsi tres omnes habent proprios rectores.

Petramalae Parrochialis regitur per tres rectores curatos portionarios, qui inserviunt per turnum et per hebdomadam; in ea extat quoque confraternitas Sanctissimi Sacramenti.

Saburi oppidum licet sit fer desolatum, habet etiam suam Parrochialem in qua Sacramenta omnia paucis habitatoribus a proprio rectore administrantur. Habet etiam Pagum dictum Sancto Mango cum sua ecclesia parrocchiali.

Nuceria est sub ditione Religionis Hyerosolimitanae quoad temporalia, cuius ecclesia parrochialis per sex curatos portionarios regitur et in ea sunt sodalitates Sanctissimi Sacramenti et Sanctissimi Rosarii, licet in aliis ecclesiis praedicti oppiai etiam alii reperiantur. Habet Montem Pietatis cum monasteriis Capuccinorum, Conventualium Sancti Francisci et Augustini.

Castilionis Maritimi oppidum habet ecclesiam parrochialem sub titulo Sancti Antonimi, quae per tres parochos etiam ipsa regitur, quorum quisque per turnum ecclesiae deservit in celebratione Missarum; in ministratione vero Sacramentorum quilibet tenetur in solidum; in ecclesia praedicta est erecta Confraternitas Sanctissimi Sacramenti. Est in eo monasterium Fratrum Sancti Augustini Heremitarum. Habet pagum nuncupatum Faterna cum proprio rectore.

Tandem postquam totam Dioecesim qua potui diligentia visitaverim et Sacramentum Crismatis in omnibus locis ministraverim et exactioni omnium piorum locurum totius Dioecesis in maxima necessitate existentibus vacaverim et ecclesias a vetustate et terremotu, qui in anno 1638 accidit adhuc dirutas defecerim [f. 6v] meis expensis. Clericorum omnium defectus corriere ac praesertim communem visum cuiuscumque generic arma asportandi paenitus extirpare necesse fuit in quo non parum laboravi; Diocesanam Synodum quam primum convocare intendo et in illa tum quae ad morum correctionem, tum Ecclesiae regimen necessaria esse puto remediis opportunis.

Haec sunt quae mihi de commissi Gregis statu referenda occurrunt, novi multas diligentius me facer potuisse; attamen inbecillitate humanae ac meae praesertim fragilitati ingnoscendum hoc mihi pollicetur benignitas Sanctitati Vestrae in posterum suo ausilio munitus ferventior effectus et, quae minora omnium mearum saluti proficua esse conoscere non omictam.

Caeterum, si quae alia Sanctitati Vestrae necessaria iudicabit me, qua debeo obedientia, ac sollecitudine ad ea exequutioni demandanda quam primum exhibeo paratissimum. Interea precor Deum Optimum Maximum Sanc-

titatem Vestram Ecclesiae suae servet incolumen. Romae die […] Sanctitatis Vestrae[9] humillimus servus Iohanne episcopus tropiensis subscripsi.

IV

TRANSCRIPCIÓN DE UNA COPIA AUTENTICADA EN PALERMO EL 5 DE AGOSTO DE 1893, DE UN DOCUMENTO ORIGINAL REALIZADO ANTERIORMENTE EN PALERMO EL 22 DE JULIO DE 1673[10]

[1673 Palermo, julio 22].

El Senado de la ciudad de Palermo se comprometió a pagar, para el Ex.mo Sr. Don Juan Lozano, Arzobispo de dicha ciudad, 14 onzas anuales para que formasen parte del capital de las 350 onzas de las que fuesen pagadas como renta 10 de ellas al Maragmata Mayor de la Iglesia Metropolitana de Palermo, así como a sus Maragmerios actuales y futuros sucesores, con la intención de que se celebrasen 7 Misas hasta el día de la muerte de dicho Arzobispo, y además, después de su muerte, con la renta de las 10 onzas, se celebrase un Aniversario y una Misa cantada con Nocturno y cantos de difuntos, tal como habían sido celebradas cuando falleció el Cardenal Doria, su antecesor. Todo ello consta en un contrato firmado en la notaría de José de Calderón, celebrado en Palermo, el 20 de Mayo de 1673, y registrado en el protocolo notarial con fecha 29 de Mayo inmediatamente siguiente[11].

[f. 1] Die vigesimo secundo mensis iulii, XV[12] indictionis, millesimo sexcentessimo septuagesimo tertio – 1673.

Cum sit quod per Illustrissimum et Reverendissimum fratrem Dominum Ioannem Lozano, Archiepiscopum Panormitanum, fuerint emptae ab Illustri Senatu huius Urbis uncias quatordecim annuales pro capitale unciarum tricentarum quinquaginta, de quibus solvantur uncias decem redditus Marag-

---

[9] *Otra mano:* Die 14. Aprilis 1652. Congregatio Concilii censuit dandas esse litteras visitationis ad Limina in basilica pro 23 […] qua contineant etiam responsiones data ad proposita protonotarius in Regestro litterarum continetur

[10] Palermo, *Arch. Storico Diocesano Archidioc. di Palermo.*

[11] A continuación, viene el texto del contrato. Para certificar la copia de 1893, firma el Conservador del Archivo del Distrito, Domenico Arista. El documento está escrito en humanística caligráfica notarial del siglo XIX.

[12] Error: es XI.

mati Maioris Metropolitanae Ecclesiae huius Urbis eiusque Maragmeriis praesentibus et pro tempore futuris ad effectum celebrandi septem Missas usque ad diem mortis ipsius Illustrissimi et Reverendissimi Domini Archiepiscopi et post eius mortem dictae unciae decem redditus expendi debeant per dictos Maragmerios pro celebratione unius Anniversarii et unius Missae cantatae cum nocturno et cantibus defunctorum eodem modo prout celebratur pro quondam Eminentissimo Domino Cardinale Doria, antecessore dicti Illustrissimi et Reverendissimi Domini Archiepiscopi, *[f. 2]* ut patet per huiusmodi contractum subiugatorium celebratum in actis Notarii Ioseph Calderone Panormi die 20 maii, XI indictionis instantis 1673, et assentus sub die 29 eiusdem mensis, ad quos relatio habeatur.

Ideo hodie presenti die praetitulato praefatus Illustrissimus et Reverendissimus Dominus frater Dominus Ioannes Lozano, Archiepiscopus Panormitanus, mihi Notario cognitus coram nobis, causa donationis quae dicitur mera, pura simplex et irrevocabilis inter vivos et quia sic voluit et non aliter sponte, per se et suos dedit et donavit ac dat et donat, et ipsius donationis mere, purae, simplicis et irrevocabilis inter vivos habere licere concessit et concedit praedicto Maragmati Maioris Metropolitanae Ecclesiae huius urbis eiusque Maragmeriis praesentibus et pro tempore futuris absentibus, me Notario pro eis stipulando et recipiente predictas uncias quator annuales, ipsi Illustrissimo et Reverendissimo Domino Archiepiscopo anno quolibet debitas de sum *[f. 3]* ma praedictarum eius 14. annualium venditorum et subjugatorum ipsi Illustrissimo et Reverendissimo Domino Archiepiscopo per dictam Urbem Panormi super eius patrimonio et gabellis pro capitale unciarum 350 iuxta formam praedicti contractus subiugatorii in actis Calderonis die 20 maii 1673 et assentus sub die 29 eiusdem mensis stante quod reliquae unciae decem redditus solvuntur etiam dictae Maragmati vigore et pro causa contenta in dicto praelaudato contractu subiugatorio ut supra expressato, ad quos etc.

Quorum quidem reddituum superius donatorum, possessionem vel quasi ac dominium quam et quod ad habendum per dictos Maragmerios praesentes et futuros dictae Maragmatis, me Notario pro eis stipulante dictas uncias quatuor redditus ut supra donatas a dicto die 29 maii proximi praeteriti tenendum non autem dandum, vendendum neque alienandum, sed semper et omni futuro tempore stent et stare debeant pro *[f. 4]* infrascripto effectu tantum et dumtaxat et non aliter. Cedens propterea et in totum transferens praedictus Illustrissimus et Reverendissimus Dominus Archiepiscopus Donator per se et suos et eidem Maragmati et pro eo dictis Maragmatis prasentibus et pro tempore futuris in perpetuum me Notario pro eis stipulante et recipiente omnia et singola iura, omnesque actiones, rationes et causas reales, personales, quae et quas habuit, habebat et habet ac potest et sperat habere in dictis uncis qua-

tuor annualibus ut supra donatis earumque annua exactione et consecutione, dominio, possessione, praetio, capitali et omni causa contra et adversus dictum Illustrem Senatum huius urbis eiusque patrimonium et gabellas, et contra alias quascumque personas haeredum et bona quomodolibet obbligatas set obligata virtute et auctoritate tam praecolendati contractus subiugatorii in Actis dicti de Calderone, die quo supra quam aliorum quorumdis iurium contractuum, actorum et scripturarum pubblicarum, privatarum et sine [...] Constituens etc.- Et ponens etc.- ad a modo etc.

[f. 5] Quam quidem praesentem donationem dictarum unciarum quatuor annualium ut supra factam praefatus Illustrissimus et Reverendissimus Dominus Archiepiscopus fecit et facit eidem Maragmati eiusque Maragmeriis praesentibus et futuris, me Notario pro eis stipulate pro effectu et opere infrascripto, scilicet quod dicti Maragmarii praesentes et pro tempore futuris eiusdem Maragmatis semper et omni futuro tempore usque in infinitum et in perpetuum teneantur et debeant cum dictis uncis quatuor annualibus ut supra donatis celebrare facere set Missas in Maiori Panormitana Ecclesia ad rationem [lareni] unius et granorum decem singulo Sacrificio.- Ita quod celebratio dictarum Missarum tam pro elemosina dictarum unciarum quatuor annualium ut supra donatorum quam pro elemosina praedictarum unciarum decem annualium contentarum et expressatarum in dicto praecolendato contractu subiugatorio in Actis dicti De Calderone, die quo supra fiat et fieri debeat per Sacerdotem seu Sacerdotes eligendum *[f. 6]* seu eligendos per dictum Illustrem et Reverendissimum Dominum Archiepiscopum ac dictam rationem [lareni] unius et granorum decem singulo sacrificio, et post eius mortem fiat et fieri debeat ad rationem larenorum duorum singulo sacrificio, scilicet pro una medietate dictarum unciarum quatuor per canonicos dictae Maioris Panormitanae Ecclesiae et pro alia medietate ad complimentum dictarum unciarum quatuor redditus per Vivanderios eiusdem Maioris Panormitanae Ecclesiae stante quod praedictarum unciarum decem redditus post mortem dicti Illustrissimi et Reverendissimi Domini Archiepiscopi applicari debent pro celebratione dicti anniversarii unius Missae cantatae cum nocturno et cantibus defunctorum prout supra dictum est.

Ita quod in cassu reluitionis et recaptibus dictarum unciarum quatuor annualium ut supra donatarum, earum capitale depositari debeat ad nomen dictae Maragmatis eiusque Maragmariorum pro tempore in futurum in tabula huius Urbis conditis natum ad effectum emendi tot redditus [f. 7] tutos et securos super tutis et securis praediis qui redditus emi debeant cum eadem conditione et clausola quod eorum capitale in casu reluitionis et recaptibus interum depositari debent in eadem tabula ad idem opus et effectum amendi redditus, et sic fieri et observari debeat cunctis futuris temporibus in perpe-

tuum toties quoties casus recaptibus evenerit quoquo modo et hoc ad effectum adimplendi semper et omni futuro tempore omnia contenta in praesenti donatione et non aliter. Quam quidem donationem sub hypotheca etc. Renuncians etc. Et specialiter cum iuramento.- Codice de revocandis donationibus. Volens et mandans quod praesens donatio possit insinuari etc. Et praedicta attendere etc. Iuravit etc.

Testes utriusque iuris Doctores Dominus Joseph Giallombardo, Vincentius Gulotto et Dominus Nicolaus Mendola, Dominus Ioannes Lozano Archiepiscopus Panormitanus.

La presente copia è conforme al suo originale che si legge sulle schede del fu[...] *[f. 8]* Notaro Agostino Chiarella di Palermo, conservate in questo Archivio Notarile Distrettuale e debitamente firmato, si rilascia Oggi in Palermo 5 Agosto 1893: Il Conservatore Domenico Arista.